

KPMG Accountants N.V.
Postbus 74500
1070 DB Amsterdam

Laan van Langerhuize 1
1186 DS Amstelveen
Telefoon (020) 656 7890
www.kpmg.nl

Commissie Toekomst Accountancysector

Amstelveen, 31 oktober 2019

Betreft: KPMG reactie op voorlopige bevindingen Commissie Toekomst Accountancysector

Geachte Commissie Toekomst Accountancysector,

Met veel belangstelling hebben wij uw interim-rapport gelezen. Wij waarderen de grondige benadering van het onderzoek, de brede wetenschappelijke betrokkenheid bij de totstandkoming van de bevindingen en de feitelijke onderbouwing van de voorgestelde aanbevelingen. Wij danken de Commissie voor de mogelijkheid om te reageren.

KPMG kan zich in grote lijnen vinden in het rapport. In deze brief gaan wij nader in op een aantal aanbevelingen die wat ons betreft nuance of extra toelichting verdienen. Allereerst staan we kort stil bij de keten. Vervolgens richten we ons op thema's die dichtbij onszelf staan, zoals cultuur, transparantie over kwaliteit en de verwachtingskloof. Ook gaan we in op de rol van de accountant in de toekomst en de aantrekkelijkheid van het beroep. We sluiten af met een opmerking over het tuchtrecht.

Uniforme normen in een sterke keten (aanbeveling II, III, XV, XVII)

Een kwalitatief goede accountantscontrole en betrouwbare informatie komen tot stand in een keten. KPMG onderschrijft daarom het belang van het ketenbrede perspectief dat de Commissie hanteert. Het uitgangspunt om kwaliteitswaarborgen in alle schakels van de keten te versterken verdient dan ook aanmoediging. Voorstellen die bijdragen aan de borging van kwaliteit in de keten, zoals een heldere en toetsbare norm voor een *in control statement*, het transparanter maken van het optreden van het auditcomité ten aanzien van de externe accountant en een bredere aanpak van een sterke toezichthouder, hebben onze steun.

KPMG onderschrijft dat het toezicht na de invoering van de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta) een belangrijke bijdrage heeft geleverd aan de ingezette kwaliteitsverbetering in de sector. Het Nederlandse toezicht is professioneel en doortastend. Wij zijn het met de Commissie eens dat een constructieve dialoog tussen accountantsorganisaties en de toezichthouder belangrijk blijft voor verdere kwaliteitsverbetering en vertrouwensherstel. KPMG stelt voor om de andere ketenpartners ook bij deze dialoog te betrekken.

Commissie Toekomst Accountancysector

Betreft: KPMG reactie op voorlopige bevindingen Commissie Toekomst Accountancysector
Amstelveen, 31 oktober 2019

In de bevindingen lezen wij meermaals de oproep om tot een nadere invulling van normen te komen (bijvoorbeeld in randnummer 5, 7, 8 en 17). KPMG steunt deze oproep. Wat ons betreft worden diverse stakeholders in de keten – aandeelhouders, commissarissen, ondernemingen, accountants en de toezichthouder – betrokken bij de totstandkoming van normen voor de verschillende ketenpartners. De institutionalisering van deze normen gebeurt bij voorkeur door één standardsetter. In dit kader stelt KPMG de vorming van een onafhankelijke ‘Raad voor de Kwaliteit’ voor.¹ Een dialoog tussen accountants en de toezichthouder over de interpretatie van beroepsstandaarden kan ook onder de vlag van deze standardsetter worden georganiseerd.

Hieronder bespreken we onderwerpen waar wij een actieve rol voor onszelf zien bij het duurzaam verbeteren van de kwaliteit. Wij onderschrijven de conclusie van de Commissie dat duurzame kwaliteitsverbetering mogelijk is binnen de huidige structuur van accountantsorganisaties.

Naar een duurzame kwaliteitscultuur (aanbeveling VI, VIII en XVI)

Uw conclusie dat cultuurverandering in de accountancysector niet op het diepste niveau is verankerd en bijna uitsluitend wordt gedreven door extrinsieke motivatie raakt ons zeer. Wij onderkennen het belang van intrinsieke motivatie en hebben dit tot de kern van onze kwaliteitsgerichte cultuur gemaakt. Wat ons betreft komt de druk zowel van binnen als van buiten.

Harde druk van buiten bleek rond 2014 nodig om de sector te wijzen op zijn kerntaken: het publieke belang dienen en vertrouwen vergroten door kwaliteit te leveren. Wij hebben dit moment aangegrepen om te veranderen: introductie van sterkere governance, centralere aansturing en meer focus op compliance. Wij zijn het met de Commissie eens dat een te grote focus op compliance verdere kwaliteitsverbetering in de weg staat. Externe druk is namelijk niet genoeg om een duurzame verandering tot stand te brengen. Daarom hebben we ons vanaf 2016 ingespannen om de kwaliteitsgerichte *cultuur* naar een hoger niveau te tillen. Een lerende organisatie is daarvoor essentieel. Coaching, aandacht voor gedragsverandering en het mogen maken van fouten zijn concrete voorbeelden van hoe wij hier aan bouwen.

De door u geraadpleegde onderzoeken van toezichthouders en de wetenschap bevestigen de constatering dat er inmiddels veel meer aandacht bestaat voor kwaliteit en het kwaliteitsbewustzijn onder medewerkers en partners. Dat blijkt ook uit onze eigen cultuuronderzoeken en vertaalt zich in de manier waarop wij cultuurprogramma's inrichten en onze professionals beoordelen en belonen: kwaliteit staat daarbij duidelijk voorop. Een matige kwaliteitsbeoordeling kan niet worden gecompenseerd door andere (commerciële) prestaties.

¹ Vergelijk bijvoorbeeld de opzet van de Raad voor de Jaarverslaggeving.

Commissie Toekomst Accountancysector

Betreft: KPMG reactie op voorlopige bevindingen Commissie Toekomst Accountancysector
Amstelveen, 31 oktober 2019

KPMG bevindt zich nu in een fase waarbij duurzame inbedding van de ontstane kwaliteitscultuur centraal staat. Dit sluit aan op het derde niveau van het model van Schein dat de Commissie hanteert. Wij zijn er trots op dat we intrinsieke motivatie terugzien in onze interne onderzoeken en in het dagelijkse werk. Onze mensen doen elke dag naar beste eer en geweten hun werk, zijn zich bewust van hun publieke taak en spreken elkaar aan als het beter kan. Het zijn ook deze professionals die de aantrekkelijkheid van het vak naar de toekomst vorm moeten geven.

Een duurzame verandering van kwaliteitsgerichtheid is een zaak van de lange adem, waarbij wij het volledig met de Commissie eens zijn dat intrinsieke gedragenheid van groot belang is. Wij menen echter dat de borging daarvan het best wordt ondersteund met de juiste combinatie van stimulansen gericht op intrinsieke overtuigingen en extrinsieke prikkels.

Eenduidige en breed gedragen kwaliteitsindicatoren (aanbeveling IV en V)

De Commissie maakt duidelijk dat de accountancysector er niet in is geslaagd om de ingezette kwaliteitsverandering extern zichtbaar te maken. Dat is confronterend voor een sector als de onze. Voor KPMG is het helder dat wij – naast verdere investeringen in kwaliteit – beter en eenduidiger moeten rapporteren over kwaliteit. De Commissie merkt terecht op dat hier geen uniforme maatstaf voor bestaat. Uit het onderzoek blijkt tevens dat één definitie niet realistisch is omdat kwaliteit verschillende dimensies bevat. Dat maakt het lastig om ons werk op objectieve wijze te beoordelen en om hierover te communiceren. KPMG steunt daarom de aanbeveling om één set kwaliteitsindicatoren vast te stellen, waarover door alle accountantsorganisaties op uniforme wijze wordt gerapporteerd en die door de toezichthouder wordt gemonitord.

Om ervoor te zorgen dat de kwaliteitsindicatoren breed worden gedragen onderstreept KPMG het belang dat deze tot stand komen in dialoog met maatschappelijke stakeholders. Daarbij zien wij een rol voor de standardsetter (die ook maatschappelijke stakeholders betreft), de toezichthouder en accountantsorganisaties. Vooruitlopend hierop levert KPMG graag een bijdrage om samen met de sector en stakeholders een eerste set indicatoren op te stellen. Deze set moet aansluiten op de drie niveaus van kwaliteit die de Commissie onderscheidt: 1) het individuele dossier, 2) het kwaliteitsstelsel en 3) de cultuur. Deze manier van toetsen raakt de kern van een belangrijk punt: een breed perspectief op kwaliteit is simpelweg niet terug te deduceren vanuit een individueel controledossier.

Meer doen om de verwachtingskloof te dichten (aanbeveling I)

Het verbeteren van de kwaliteit en het dichten van de verwachtingskloof hangen nauw met elkaar samen. KPMG is de Commissie daarom erkentelijk dat deze kloof deel uitmaakt van het onderzoek. Als accountants verkleinen we de verwachtingskloof door meer openheid te geven over wat we doen op deze onderwerpen. Een uitgebreide controleverklaring, waarin de accountant duidt wat er (onder andere) op het gebied van fraude en continuïteit voor

Commissie Toekomst Accountancysector

Betreft: KPMG reactie op voorlopige bevindingen Commissie Toekomst Accountancysector
Amstelveen, 31 oktober 2019

werkzaamheden zijn verricht, vormt hiervoor een goede basis. KPMG is voorstander van een structurele dialoog onder de vlag van de standardsetter om met stakeholders vast te stellen op welke wijze de accountant fraude en continuïteit een betere plek kan geven in de controle.

Als het gaat om fraude en continuïteit onderstrepen we het belang van de experts uit onze adviespraktijk. Zo spelen forensische experts een cruciale rol bij het in kaart brengen van frauderisico's en de daadwerkelijke signalering van fraude, en hebben experts op het gebied van *restructuring* een belangrijke rol bij het beoordelen van de continuïteitsrisico's. Vanaf 2014 is bij KPMG de inzet van deze expertise structureel binnen de controles verankerd. Sindsdien zijn circa 2.500 controleteams door onze forensische experts geholpen met het identificeren van risico's op het gebied van fraude en overtreding van wet- en regelgeving.

KPMG benadrukt daarnaast dat niet-financiële informatie (NFI) in toenemende mate bepalend is voor de waarde en continuïteit van organisaties en daarom steeds vaker onderdeel is van de informatieverstrekking door ondernemingen. De maatschappij en de Europese wetgever verlangen dit ook.² Rapportage over *sustainable development goals* en andere niet-financiële informatie raakt daarmee het werk van de accountant. De Commissie plaatst NFI echter buiten de scope van haar onderzoek. KPMG geeft de Commissie mee dat de normen en kaders die er zijn voor de assurance van financiële informatie hun gelijken nog niet kennen op het terrein van NFI. Implementatie ervan zou een grote stap vooruit zijn naar meer zekerheid in de economie van morgen en ondersteuning bieden bij het behalen van – bijvoorbeeld – klimaatdoelstellingen.

Een aantrekkelijk beroep in de toekomst (aanbeveling XIV)

De wereld om ons heen verandert snel en controles worden steeds complexer. De maatschappij vraagt meer dan ooit om zekerheid en betrouwbaarheid, niet alleen op het gebied van financiële verslaggeving, maar ook op het terrein van NFI. Dat biedt nieuwe kansen om de relevantie en aantrekkelijkheid van het accountantsberoep te vergroten. Dit vraagt om investeringen in innovatie en om een stelsel van toezicht dat ruimte laat voor innovatieve oplossingen.

De aantrekkelijkheid van het beroep zit niet alleen in de relevantie voor de samenleving en het brede werkterrein van de accountant. Mogelijkheden voor persoonlijke ontwikkeling, een goede werk-privébalans en ondersteuning op hoog niveau – zowel op technologisch als collegiaal vlak – zijn minstens zo belangrijk. Uiteraard is de sector zelf verantwoordelijk voor de aantrekkelijkheid van het vak. Daarom ruimen we bij KPMG meer tijd in voor reflectie, bieden we aanvullende opleidingen en verlichten we de werkdruk door grotere controleteams in te zetten. Daarnaast helpen we onze professionals met slimme werkwijzen, zoals een nieuw digitaal auditplatform.

² Zie bijvoorbeeld Richtlijn 2014/95/EU.

Commissie Toekomst Accountancysector

Betreft: KPMG reactie op voorlopige bevindingen Commissie Toekomst Accountancysector
Amstelveen, 31 oktober 2019

Nader onderzoek

De Commissie overweegt onderzoek te doen naar het tuchtrecht en de handhaving jegens de individuele accountant. KPMG steunt nader onderzoek. In de praktijk zien wij namelijk dat er soms meerdere rechtsopvattingen over dezelfde onderwerpen naast elkaar bestaan, omdat er vanuit verschillende rechtsgebieden naar wordt gekeken.³ Deze onduidelijkheid komt de kwaliteit en rechtszekerheid niet ten goede. Wij vragen de Commissie om dit in haar onderzoek mee te nemen.

Tot slot

KPMG blijft graag met u in gesprek. Uiteraard staan wij ook ter beschikking om nadere duiding te geven of eventuele vragen te beantwoorden. Wij wensen u veel succes bij de voltooiing van het onderzoek en kijken uit naar het eindrapport.

Met vriendelijke groet,

Stephanie Hottenhuis
CEO | Voorzitter Raad van Bestuur
KPMG N.V.

Egbert Eeftink
Head of Assurance | Lid Raad van Bestuur
KPMG N.V.

³ Zie ook: Van Beek, Boonzaaijer, De Doelder e.a. (red.), ICFG-bundel: accountantstoezicht, rechtsbescherming en de ontwikkeling van beroepsnormen (2016), 109.